

Arne Jones konstnärskap

Länsmuseet Murberget

"Bilden talar om det vi saknar begrepp för". "Bild är i stället för de begrepp som inte finns". "Bilden är sin egen förklaring". För skulptören Arne Jones var symbiosen mellan konstnärlig tanke och praktik självklar och nödvändig. Det ligger också i modernismens terminologi och statement, att konstverket har en egen absolut frihet och att det skapar sina egna förutsättningar och möjligheter. Även om det är lätt nu att se det romantiska draget i en sådan hållning, var just det visionära, poetiska och abstrakta, nästan heliga ord i en europeisk modernism under efterkrigstiden. När länsmuseet för två år sedan övertog Arne Jones konstnärliga kvarlåtenskap presenterades han också av Liljevalchs konsthallschef Mårten Castenfors som "den obotlige romantikern". Det kom i första hand från hans egensinniga tankar om konstens möjligheter i ett nytt samhälle, ofta storstilade projekt som inte alltid var så lätt att praktiskt genomföra. Castenfors underströk hursomhelst att Jones tveklöst hör till de främsta modernistiska skulptörerna i landet under 1900-talet.

Den utställning som nu och fram till hösten visas i Bengt Lindström-rummet bygger på ett urval av drygt hundra verk, där betoningen ligger på modeller, teckningar, skisser och skulpturer. Visningen följer i stort kronologisk ordning, från modellteckningar i slutet på 30-talet som redan anar ett arkitektoniskt språk fram till Yin-Yang-serien med de små vackert skruvade skulpturerna på 70-talet. Det är slående hur rörelsen, svängningen, steget, i Arne Jones arbete hela tiden gör sig påmind. Dit hör den motsägelsefulla ansatsen till åtbörder och flykt i det stillastående, den upplösta och i många fall närmast sprängda volymen, senare det alltmer arkitektoniska utåtsträvandet.

Det som imponerar är hur han kan hålla ihop balansen i verk som söker sig mot oordning och frigörelse. Vad är det för spänningsladdande punkt som laddas med rörelseenergi samtidigt som den hejdar sig i sista sekunden för att undvika att brytas sönder? Kanske har det att göra med Arne Jones förmåga att förena stillhet och rörelse i den mjuka sammanbindande formen, paradoxalt nog även i hårda material som metall, former som direkt anknyter till den mänskliga gesten. Jag tänker på den spända och böjda människokroppen och dess vilja att nå ut i omgivande rumslighet, den kroppsliga åtbörden i dansen och språnget.

Ett bra exempel är järnsculpturen *Dras ut*, med vertikalt lagda plattor i basen som plötsligt i en zick-zackrörelse dras ut mot sidan och slutar i en framåtlutad gest. Idén fick han kanske från en bruten stålfjäder som kan anas i en tidigare tuschskiss. Det motsträviga syns också i en modell till *Seismiskt komposition*, med en mängd sammanbundna tråklossar som delvis skjuter iväg i kraftiga rörelser och delvis behårt håller emot rörelserna, lite påminnande om timmerbrötar. Men det håller ihop mot alla odds och får en närmast majestätisk tyngd av sina inre slitningar.

Jones tillhörde den relativt lösa grupperingen Konkretisterna i slutet av 1940-talet. Hans *Katedral* (flera versioner) som förenar en mansfigur med en kvinnlig har blivit något av sinnebild för den svenska konkretiströrelsen. I utställningen visas en mycket intressant förenklad skiss i tusch som drastiskt kopplar två uppåtsträvande linjer genom en vinklad övergång längst upp, det som vi i en modellskiss i gips ser mjukas upp till den för katedralen typiska spetsbågen. Det arkitektoniska i människokroppen återfinns även i hans kända *Människans broar*, här också i en skiss i av den liggande kvinnofiguren vars

VOLYM

upplyfta armar och ben förenas till en sammanlänkande bro. I början av 50-talet drogs han vidare mot det mera abstrakt arkitektoniska. I en av montrarna återfinns modellskisser till *Spiralrum*, *Rum utan filial* och *Spiral åtbörd*, där svängda rörelser skapar egna rum och fångar in och definierar mellanrummen. Mot slutet av 60-talet lämnade Arne Jones det egna formskulpterandet för att istället använda färdigfabricerade element som fyrstavar och I-balkar. Ett vackert exempel i utställningen är del av modell till *Mänsklig byggnad* i trä, där kroppsrörelsen är tät och kompakt men lika lätt som en fjäder genom det mjuka och ljusa materialet. Samma gäller serien *Yin-Yang* som påminner om haikus i skulpturform.

Som skulptör och teoretiker brottades nog Arne Jones ständigt med problemet yta och rum. Ett intressant försök att bryta upp ytan är de reliefer han provade på under 70-talet. Vitmålade och liksom utklippta masonitformer monterades samman och skapade både rörelse och djup i en till synes plan yta. Det faktiskt i hela utställningen för mig mest suggestiva verket är pappsats till relief *Ulf Linde*, där var och en av nio utskurna bitar av Lindes välkända profil placerats helt frilagda. Resultatet är ett konstnärligt förbryllande porträtt som drar mina tankar till Duchamps mystiska iscensättningar av objekt, kanske för att Linde själv gjorde flera repliker av Duchamps verk.

Murberget förfogar över hela femtusen föremål i Arne Jones samling, bestående av skisser, texter, brev, modeller, foton, filmer, med mer. Vi får hoppas att den här utställningen, som är en bra provkarta, ändå bara är en första glänt på dörren till Arne Jones konstvärld. Att man inte dröjer alltför länge med en stor och genomgripande visning i stora salen där även övrigt material som filmerna med mobila skulpturer och inte minst hans anteckningar får större utrymme. En sann konstnärlig visionär bör naturligtvis ges sitt visionära rum!

Text och foto: Jan K Persson

Volym 2018-04-14

Se även tidigare artiklar i Volym om Arne Jones:

[Samtal om modernismen](#) (2015)

[Arne Jones skatt flyttad till Murberget](#) (2016)